

H. NURMATOV, N. NORXUJAYEV, Ğ. AMANIYAZOV

MUZÍKA

**Ullwma bilim beriw mektepleriniń
2-klası ushın sabaqlıq**

Ózbekshe qayta islengen 12-basilim

Ózbekstan Respublikası Xalıq bilimlendiriw ministrliği
tárepinen baspağa usınılğan

Ğafur Ğulom atındağı baspa-poligrafiyalıq
dóretiwshilik úyi

Tashkent — 2018

UO'K 372.878(075)

KBK 74.266.7

N 94

Pikir bildiriwshiler:

1. Gulchehra Ualiyeva – Nizamiy atındaǵı TQXBXQTQAAO janındaǵı «Ámeliy pánler hám mektepten tısqarı málim meto-dikası» kafedrası úlken oqıtıwshısı;

2. Rano Xudoyorova – Tashkent qalası Sergeli rayonındaǵı 277-sanlı bilim beriw mektebiniń muzıka páni muǵallımı;

3. U. Mirzahmedov – Tashkent wálayatı Bostanlıq rayonu 2-úlıwma bilim beriw mektebiniń muzıka mádeniyatı páni muǵallımı.

Arnawlı redaktor:

Gúlmariyam Kamalova—Nókis mádeniyat hám kórkem óner kolledjiniń muzıka teoriyası kafedrasınıń oqıtıwshısı, muzıka tanıwshı, Qaraqalpaqstan Respublikası kompozitorlar awqamı aǵzası.

Notaǵa juwaplı redaktor:

Miyratdin Nasırov—Nókis mádeniyat hám kórkem óner kolledjiniń úlıwma fortepiano kafedrasınıń oqıtıwshısı.

**Respublika maqsetli kitap qorı qarjıları esabınan
basıp shıǵarıldı.**

H. Nurmatov, N. Norxujayev.

Muzıka: 2-klass ushın sabaqlıq. Qayta islengen 12-basılım. — T.: Ğafur Ğulom atındaǵı baspa-poliqrafiyalıq dóretiwshilik úyi, 2018. — 72 b.

1.1,2. Muallifdosh.

UO'K 372.878(075)

KBK 74.266.7

© **H. Nurmatov, N. Norxujayev**

© **Ğafur Ğulom atındaǵı baspa-poli-grafiyalıq dóretiwshilik úyi, 2018**
Qaraqalpaqshaǵa awdarma

© **«Bilim» baspası, 2018**

ISBN 978-9943-5290-4-5

WATANÍMÍZDÍ JÍRLAYMÍZ

**O‘ZBEKISTON
RESPUBLIKASINING
DAVLAT MADHIYASI**

Abdulla Oripov so‘zi Mutal (Mutavakkil) Burhonov musiqasi

Serquyosh, hur o‘lkam, elga baxt, najot,
Sen o‘zing do‘stlarga yo‘ldosh, mehribon!
Yashnagay to abad ilm-u fan, ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon!

N a q a r o t:

Oltin bu vodiylar — jon O‘zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug‘ xalq qudrati jo‘sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Bag‘ri keng o‘zbekning o‘chmas iymoni,
Erkin, yosh avlodlar senga zo‘r qanot!
Istiqlol mash‘ali, tinchlik posboni,
Haqsevar, ona yurt, mangu bo‘l obod!

N a q a r o t:

Oltin bu vodiylar — jon O‘zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug‘ xalq qudrati jo‘sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

MUZÍKA BÓLMESI

QOSÍQ AYTÍW QAĞÍYDALARÍ

1. Qosíq aytqanda qáddińdi durıslap, erkin turıw kerek.

2. Qosıqtı áste, jaǵımlı hám baqırmastan aytıń. Sózlerin qısqa hám anıq aytıń.

3. Qosıqtaǵı dawıslı buwınların sozıńqırap aytıń.

4. Qosıq aytqanda demińdi únemlep qatar aqırına shekem jetkerip aytıń.

5. Xor bolıp qosıq atqarǵanda doslarıńız benen birge aytıń.

6. Qosıq aytıp atırǵanda muzıka muǵallımıńızdıń qol háreketlerine qarap, kórsetpelerin anıq orınlań.

7. Qosıq aytqanda dáslep qosıqtıń mazmunın jaqsılap túsiniپ alıń.

Qosiq aytamiz

SÚYEMEN ELIMDI

B. Qayıpnazarov sózi

Á. Sultanov muzıkası

Súyemen ósken e- lim -di súyemensulıw
je - rim - di Súyemen hadal miy-net
tıń Batı-rı bolğan e- rim -di

Súyemen ósken elimdi,
Súyemen sulıw jerimdi,
Súyemen hadal miynettiń,
Batırı bolğan erimdi.

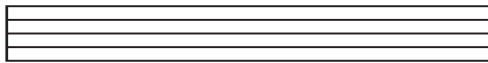
Súyemen awıl, qalamdı,
Aq altınlı dalamdı,
Paxtanıń sheber ustası,
Ádiwli ata-anamdı.

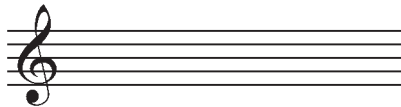
TÁKIRARLAW

NOTA JOLÍ. NOTALARDÍŇ JAZÍLÍWÍ HÁM ONÍŇ ATLARÍ

Muzıka sesleri nota menen jazıladı. Notalar jazılatuǵın bes sıziqqa NOTA JOLI delinedi.

Nota jolınıń basına SKRIPKA GILTI qoyıladı.

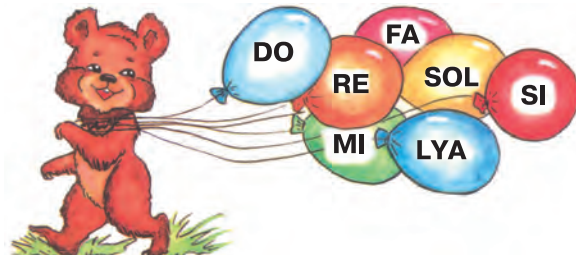
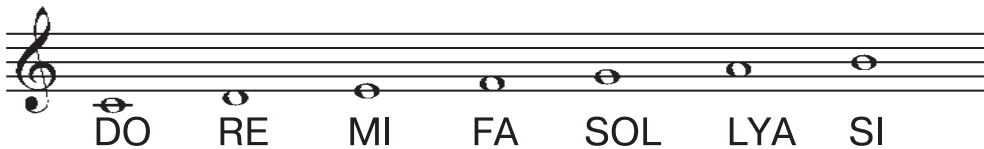

SKRIPKA GILTI sol gilti dep te ataladı. Ol nota jolınıń ekinshi sıziǵın orap alǵanı ushın sol sıziqqa jazılǵan nota da SOL NOTASÍ dep ataladı.

SOL NOTASÍ

Muzıkada jeti nota bolıp, olar nota jolınıń bes sıziǵına jaylasadı hám tómendegishe ataladı:

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASÍNÍN MÁMLEKETLIK GIMNI

I.Yusupov sózi

N.Muxammeddinov muzíkasi

Jáyhun jaǵasında ósken bayterek,
Túbi bir, shaqası mırnı bolar demek.
Sen sonday sayalı, quyashlı elseń,
Tınıshlıq hám ıǵbal sendegi tilek.

Naqıratı:

Diyqan baba nápesi bar jerinde,
Juwsan ańqıp, kiyik qashar shólinde.
«Qaraqalpaqstan» degen atırdı
Áwladlar ádiwler júrek tórinde.

Aydın keleshekke shaqırar zaman,
Mártlik miynet, bilim jetkizer oǵan.
Xalqırnı bar azamat, dos hám miyirman,
Erkin jaynap-jasna, máńgi bol aman.

Naqıratı:

Diyqan baba nápesi bar jerinde,
Juwsan ańqıp, kiyik qashar shólinde.
«Qaraqalpaqstan» degen atırdı
Áwladlar ádiwler júrek tórinde.

TÁKIRARLAW QANDAY SESLERDI BILESIZ?

Shawqimli sesler

Muzikalí sesler

Qanday sesler shawqimli sesler delinedi?
Qanday sesler muzikalí sesler delinedi?

JEKE ATQARÍWSHÍ

Muzikani jeke halda atqariw **JEKE ATQA-RÍWSHÍ** delinedi.

Jeke atqariwshiliqta muzika tıńlaymız

QASHQARCHA

Tez

Ózbek xalıq naması

Qosiq aytamiz

MAKTABIM

I. Muslim sózi

F. Nazarov muzikası

Tezirek

O-na ka-bi meh-ri-bon, i-l(i)m, fan-lar- ga ma-kon. Yay-rab o'-qiy-

man har on, qa-d(i)r-do-nim, mak-ta-bim! Sen-da fan-lar xil-ma-xil,

on-gim o'- sar yil-ma-yil. Se-vinch-lar-ga to'-lar dil,

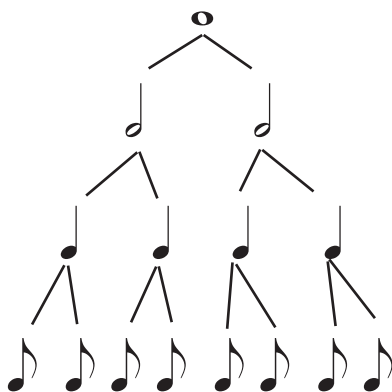
qa- d(i)r- do- nim mak- ta- bim! Mak- ta- bim!

Men dunyoda baxtiyor,
 Hech chekmayman
 alam-zor,
 Vatanim mangu gulzor,
 Qadrdonim maktabim!

A'lo o'qishdir burchim,
 Sarf etaman bor kuchim.
 Ishlayman xalqim uchun,
 Qadrdonim maktabim!

NOTALARDÍŇ BÓLINIWI

Notalar hár túrli sozımlıqta boladı. Olar uzun-qısqaılıǵı menen bir-birinen ayrıladı.

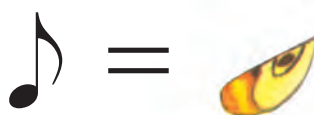
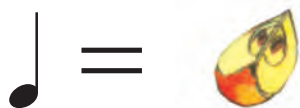
Pútin nota
pútin almaǵa teń.

Yarımlıq nota
yarım almaǵa teń.

Shereklik nota
sherek almaǵa teń.

Segizlik nota
segizlik almaǵa teń.

Notalar qanday sozımlıqta ekenligin óz betińizshe anıqlań.

BIRGE ATQARÍW

Eki saz ásbabında birlesip namanı atqaríwına BIRGE ATQARÍW delinedi.

Muzıka tıńlaymız

SANAM UFORISI

Ózbek xalıq naması

Kewilli

Qosiq aytamiz

QIZALOQ

T. Nazarov sózi

N. Norxujayev muzikasi

Kewilli

Yal-yal yo-nar yuz - la- ring, Mis - li lo - la-

qiz-g'al-doq. Yay-rab, yay-rab ku- li - shing Bun-

cha shi- rin, qi- za- loq. Oh, qi- za- loq, qi- za- loq,

Ik - ki ko'-zi ko'z-mun-choq. Qi- liq - la - ring

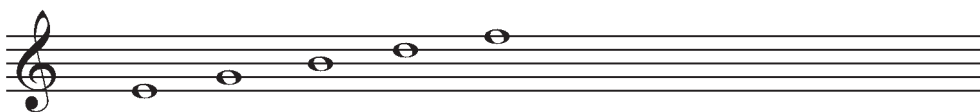
chi-roy - li, Lo'p - pi yuz- li bo'- pa - loq.

NOTA JOLÍDA JAYLASQAN NOTALAR

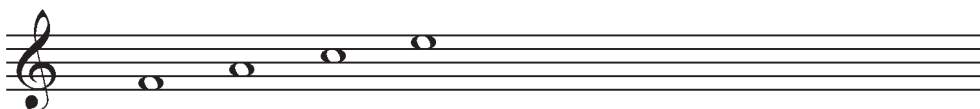
Notalar túrli usílda jazíladí:

- a) sızıqlar ústinde jaylasqan notalar;
- b) sızıqlar arasında jaylasqan notalar;
- d) sızıqlar astında hám ústinde jaylasqan notalar;
- e) qosımsha sızıqlar ústinde jaylasqan notalar.

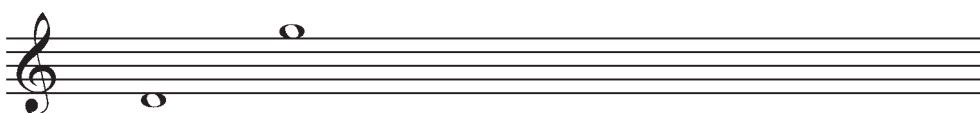
a)

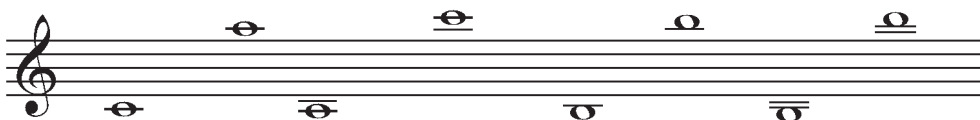
b)

d)

e)

BIZ MUZÍKANÍ SÚYEMIZ

Qosiq tınlaymız OTA-ONALARGA

E.Rahimov sózi

G'.Qodirov muzıkası

Tezirek

O-nam de-sam ko'-zim-ga Bog'-bon ke-lar,
Do-im ta- yanch o'-zim-ga, Yul- duz o'p-gan

bog' ke- lar, lar. O-nam bosh-da os-mo-
tog' ke- lar, lar.

nim, of-tob un- ga du-go- na. Otam bosh-da

pos-bo- nim, Of-tob un- ga ham-xo- na,

ham- xo- na.

Onam desam ko'zimga
Bog'bon kelar, bog' kelar.
Doim tayanch o'zimga,
Yulduz o'pgan tog' kelar.

Toshqinligin soy deyman,
Arzir daryo yon bersa.
Chiroyini oy deyman,
Arzir dunyo tan bersa!

Qosiq aytamiz

QADIM TURON

P. Mumin sózi

N. Norxujayev muzikasi

Ortasha tez

Uch, Hu- mo qush, Par- vo- zi xush.
 Os- mo- nim- da, Ma- ko- nim- da.
 Keng Tur - kis- ton, Men-ga ma-kon,
 El qa- d(i)r- don, O'z- be- kis- ton.
 Qa- dim Tu- ron!

Uch, Humo qush,
 Parvozi xush.
 Osmonimda,
 Makonimda.

N a q a r o t:

Keng Turkiston,
 Menga makon.
 El qadrdon,
 Qadim Turon!

Samosi sof,
 Chaqnar oftob.
 Bag'ri kengdir,
 Do'sti tengdir.

N a q a r o t

Aytay chindan,
 Baxtim sendan.
 Sen doimo
 Bor bo'l, Humo!

N a q a r o t

BULAR KIMLER?

SORAW HÁM TAPSÍRMALAR

1. Ózbekstan Respublikası Mámleketlik gimniniń muzıkasın kim jazǵan?
2. Qaraqalpaqstan Respublikası Mámleketlik gimniniń muzıkasın kim jazǵan?
3. Gimndi qalay tırlaw kerek?
4. Qosıq aytqanda qanday qaǵıydalarǵa ámel etiw kerek?
5. Qanday seslerdi bilesiz?
6. Jeke atqarıwshı dep nege ayıladı?
7. Birge atqarıw dep nege ayıladı?
8. Notalardıń atların aytır.
9. Notalardıń sozımlıǵın hám bóliniwin aytıp berir.
10. Sizlerge qanday qosıqlar hám namalar unaydı?

QOSÍQSHÍLAR ANSAMBLI

Eki yamasa onnan kóbirek qosiqshílardín birlesip atqariwina — qosiqshílar ANSAMBLI delinedi.

FARG‘ONACHA

Ózbek xalıq naması

Ortasha tez

Qosiq aytamiz

KITOBIM QO'LIMDA

P. Mumin sózi

N. Norxujayev muzikası

Ortasha tezlikte

 Ki- to- bim qo'-lim- da, qa- rang- lar, qa- rang- lar.

 O'- qi- sam so'-z- la- ri ti- lim- da ja- rang- lar,

 ja- rang- lar.

 Ki- to- bim qo'-lim- da, Ma'- no- si ko'ng- lim - da.

 A - - - a - - -

 A - - - a - - -

Kitobim ajoyib,
 Juda ko'p she'ri bor.
 Eng yaxshi odoblar
 Yozilgan yeri bor —
 She'ri bor.

Kitobim qo'limda,
 Ma'nosi ko'nglimda.

Naqarot:

NOTALARDÍŃ SOZÍMLÍGÍN SANAWDÍ ÚYRENEMIZ

 Pútin nota 1 i, 2 i, 3 i, 4 i dep sanaladı.

 Yarım nota 1i , 2i dep sanaladı.

 Sherek nota 1i dep sanaladı.

 Segizlik notanıń 2 wi 1i dep sanaladı.

NOTALARDÍŃ ATLARÍN HÁM SOZÍMLÍGÍN ÓZIMIZ ANÍQLAYMÍZ HÁM SANAYMÍZ

SAZENDELER ANSAMBLI

Muzika tinlaymiz

NORIM-NORIM

Ózbek xalıq naması

Ortasha tez

YURTIM CHIROYLI

Qosiq aytamiz

P.Tolib sózi

N.Norxujayev muzikası

Ortasha tezlikte

La - la - la - lay - la - la - la - la - lay - la,
lay - la - la - lay - la - lay.
Yur - tim chi - roy - li, Yash - na - gan ba - hor.
Qa - ni yu - ray - lik Bog' - lar chi - roy - li
La-la-la- lay - la la-la-la- lay - la - lay - la-la - la-la lay
Ran-go rang gul - lar Biz - ga in - ti - zor
Qa - ni yu - ray - lik Bog' - lar chi - roy - li
La-la-la- lay - la la-la-la- lay - la - lay - la-la - la-la lay
La-la-la- lay - la la-la-la- lay - la - lay - la-la - la-la lay

TAPSÍRMA **SAZ ÁSBAPLARDÍN ÁTLARÍN TABÍN**

BALALAR ANSAMBLI

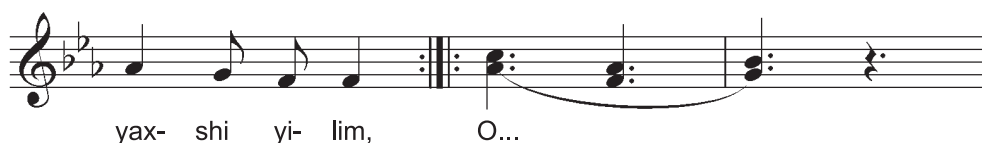
Qosiq tınlaymız

YANGI YILIM – YAXSHI YILIM

P.Mumin sózi

D.Zokirov muzıkası

Kewilli, asıqpay

Qosiq aytamiz

ARCHA BAYRAMI

A.Rahmat sózi

Ik. Akbarov muzikası

Tez

Sha- mol op-poq qor-lar-ni Qu- vib- qu-vib xo'p yel-di.

p Biz- ga u- zoq o'r- mon-dan Ar- cha meh-mon- ga kel-di.

Biz- ga u-zoq o'r- mon- dan Ar- cha meh-mon- ga kel-di.

Shamol oppoq qorlarni
Quvib-quvib xo'p yeldi.
Bizga uzoq o'rmondan
Archa mehmonga keldi.

Qorbobomiz ko'p yaxshi,
Bizga sovg'a keltirar.
Chiroqlarning nurida
O'yinchoqlar yaltirar.

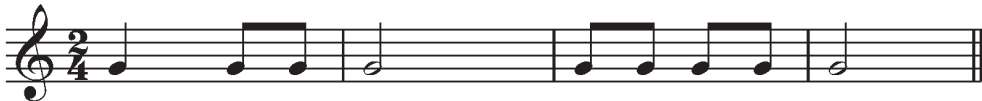

NOTA MENEN AYTAMIZ

Oqitiwshi:

Oqiwshilar:

Notalardı qol shappatlap sanawdı úyrenemiz.

Bak ba-ka bum ba-ka ba-ka bum

Ba-ka bak ba-ka bak bak bak bum.

«Yomg'ir yog'aloq» qosıgın dáslep sózi menen, sońınan nota atları menen aytamız.

Yom-g'ir yo- g'a- loq, yam- ya- shil o't- loq.

En- di e- kin- lar chi- qa- rar qu- loq.

SORAWLAR

1. Jeke atqarıwshı dep nege aytamız?
2. Qosıqshılar Ansambli degenimiz ne?
3. Eki segizlik nota neshe sherek no-tağa teń?
4. «Kitobim qo'limda» qosıǵınıń muzıkasın kim jazǵan?
5. Ekinshi sherektegi úyrenen qosıqlardıń qaysısı kóbirek unaydı?

Nama hárqanday muzıkanıń tiykarı. Nama túrli bálentliktegi hám sozımlıqtağı muzıkalı seslerdiń birigiwinen payda boladı. Ses namanıń negizin quraydı. Namalar qanday da bir saz áspabında yaki dawısta atqarıladı.

«Máhállede duw-duw gáp» kinofilminen nama tırılań.

Ortasha

Qosiq aytamiz

O'YNADIK, HECH TO'YMADIK

P. Mumin sózi

Sh. Yormatov muzikasi

Háreket penen

Bag'ri ko'm-ko'k dala - lar, da-la- lar, Gul-la- ri ko'p
da-la- lar, da-la- lar. Qa-rang, ju-da keng e- kan,
Bir o- lam- ga teng e- kan. Da - la - lar-da
o'y- na- dik, Hech o'- yin- ga to'y- ma- dik.

Bag'ri ko'm-ko'k
dalalar,
Gullari ko'p dalalar.
Qarang, juda keng
ekan,
Bir olamga teng
ekan.

N a q a r o t:

Dalalarda o'ynadik,
Hech o'yinga
to'ymadik.

Oftob bizni ko'rardi,
O'ynaymi, deb so'rardi.
Shamol asta yelardi,
Davramizga kelardi.

N a q a r o t

Siz biletuġın qosıqtıń sózleri sıyaqlı muzıkada da kúshli, yaġnıy kúshli úlesli sesler boladı. Nota jolına jazılġan kúshli úlesler aldınan tik sızıq túsiriledi, ol TAKT SÍZÍGÍ delinedi.

Eki kúshli úlesler aralıġındaġı namanıń bólegine TAKT dep ataladı.

TAKTlar eki sherekke teń bolġan túrli sozımlıqtaġı notalardan dúziliwi múmkin. Bunday taktler bir, eki dep sanaladı.

Takt ólshemin kórsetiwshi sanlar bolsa gilt belgisinen keyin jazıladı:

*Ahsatbay Qayratdinov dóretiwshiligi
(1933 — 1986)*

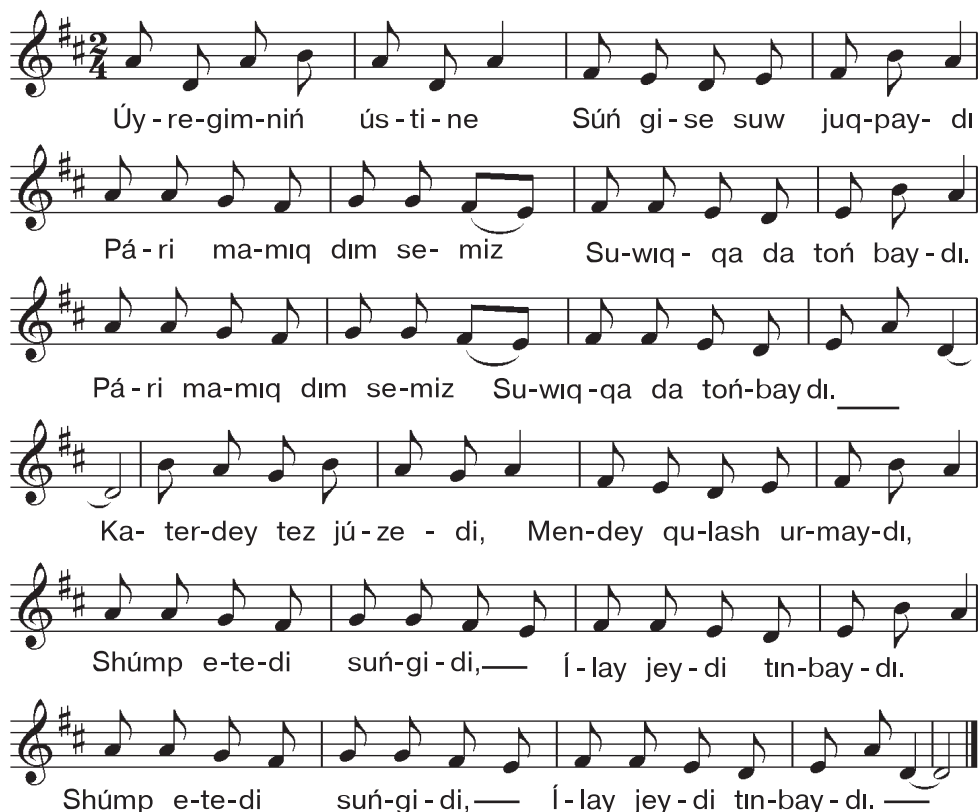
Belgili baqsı, sazende hám melodist kompozitor A.Qayratdinov 1933-jılı Shimbay rayonında ataqlı jıraw Qıyas Qayratdinovtıń shańaraǵında tuwılǵan. Ol «Qaraqalpaqstan xalıq artisti», Berdaq atındaǵı sıylıqtıń laureatı. Onıń «Kel balalar qosıq aytayıq», «Jańla hawaz», «Qobız namaları» usaǵan kóplegen miynetleri toplam bolıp baspadan shıqtı.

ÚYREGIM

Ya. Muratov sózi

A. Qayratdinov muzikasi

Kewilli

Úy-re-gim-niń ús-ti-ne Súń gi-se suw juq-pay-di
Pá-ri ma-mıq dım se-miz Su-wıq-qa da toń bay-di.
Pá-ri ma-mıq dım se-miz Su-wıq-qa da toń-baydı.
Ka-ter-dey tez jú-ze-di, Men-dey qu-lash ur-may-di,
Shúmp e-te-di suń-gi-di, Í-lay jey-di tın-bay-di.
Shúmp e-te-di suń-gi-di, Í-lay jey-di tın-bay-di.

Úyregimniń ústine
Súńgise suw juqpaydı
Pári mamıq dım semiz
Suwıqqa da tońbaydı.

Katerdey tez júzedi,
Mendey qulash urmaydı.
Shúmp etedi suńgiydi,
Ílay jeydi tınbaydı.

RITM QAĞÍP NOTA SOZÍMLÍQLARÍN SANAWDÍ ÚYRENEMIZ

Jazılğan shınıǵıwlarǵa dáslep «bak-bum» sóz buwınların dawıslap aytıp, soń stol shetine barmaqlar menen ritm qağamız:

*Nájimatdin Muxammeddinov dóretiwshiligi
(1937)*

Ózbekstan hám Qaraqalpaqstanǵa miynetini sińgen kórkem óner ǵayratkeri, mámleketlik sıyıqlardıń laureatı.

N. Muxammeddinovtıń balalar ushın «Baxıtlı balalıq», «Mektebim», «Biz jaslarmız» sıyaqlı kewilli namaların balalar súyip atqaradı.

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń mámleketlik gimnin, birinshi Qaraqalpaq operası «Ájiniyaz» hám «Ayjamal» milliy baletin dóretken ullı kompozitor.

Muzıka tıñlaymız

BIZ JASLARMÍZ

Ó. Xojanov sózi

N. Muxammeddinov muzıkası

Biz jas lar-mız pák ke- wil - li, Pák ke-wil-li

ós-ken jas - tan, Tur-mı sı mız shad ke - wil

li Shad ke-wil - li a- shıq as -

pan. mız.

Biz jaslarmız pák kewilli,
Pák kewilli ósken jastan,
Turmısımız shad kewilli,
Shad kewilli ashıq aspan.

Biz jaslarmız gúl Watannıń,
Gúl Watannıń ul-qızımız,
Úmitimiz — bul mákannıń
Bul mákannıń juldızımız.

Qosiq aytamiz

TUWĠAN JER

O. Qallibekov sózi

Q. Ótegenov muzikası

mf

Me - niñ a - ta má - ka - nim, Kew lim - de gi bá - há - rim,

Bar bay - li - ğım já - há - nim, Maq - ta - ni - shım

tuw - ğan jer

f

A - ta ba - bam ó - ziñ - de, Ay - tıp ket - ken

só - ziñ de A - ta ba - bam

ó - ziñ de, Ay - tıp ket - ken só - ziñ de Qı - yın qıs - taw

ge - ziñ - de Dár man bol - ğan tuw - ğan jer

Qı - yın qıs - taw ge - zin - de, Dár man bol - ğan

tuw - ğan jer, Tek ó - ziń - seń tuw - ğan jer

Tek ó-ziń seń Tuw-ġan jer.

Meniń ata mákanım,
Kewlimdegi báhárım.
Bar baylıġım jáhánım,
Maqtanıshım tuwġan jer.

Naqıratı:

Dárya, teńiz, kóllerdiń,
Shıraylısı shóllerdiń.
Eń jaqsısı ellerdiń,
Tek ózińseń tuwġan jer.

Ilham alıp ózińnen,
Máńgi shıqpas esimnen.
Qanat qomlap ózińnen,
Ushajaqpan tuwġan jer.

Qosiq aytamiz

BUVIJONIM

Yu. Suyunov sózi

D. Omonullayeva muzikası

Asiqpastan, kewilli

Menga tengsiz mehri bor, so'z-la-ri-da seh-ri bor.

Er-tak ay-tib tol-may-di, --- Er-ka-la-tib hor-may-

di. Buvijonim, bu-vi-jon, mehribonim bu-vi-jon.

O-na-gi nam o-na-si --- sho'x zabonim buvi - jon!

Ko'rolmasa bir kuni
Uxlay olmaydi tuni.
Ko'ngli sog'inchga to'lib,
Izlar parvona bo'lib.

N a q a r o t :
Buvijonim, buvijon,
Mehribonim buvijon.
Onaginam onasi,
Sho'x zabonim buvijon!

Baxtinga omon yuring,
Xushxandon davron suring.
Ko'zingiz namlanmasin,
Dilingiz g'amlanmasin.

N a q a r o t

Qosiq yamasa muzika shıǵarmasınıń ayırım bólimlerin eki márte tákirarlap aytıw zárúr bolsa qaytalaw (repriza) belgisi qol-lanıladı.

Tómendegi qosıqtı úyreniw arqalı qayta-law belgisin puqta ózlestirip alasız:

UXLAB TURDIM

I. Muslim sózi

F. Nazarov muzikas

Salmaqlab

O- yi- jo- nim, bu- gun yax-shi ux- lab tur- dim.

Ju - da qi- ziq, ju- da shi- rin tush- lar ko'r- dim.

Siz- ga, siz- ga as- sa- lom! ham-man- giz - ga as- sa- lom!

Yumshoq yostiq, O'z vaqtida

Issiq ko'rpa, Uyg'onishga

Rohat, rohat. Qildim odat.

N a q a r o t:

Sizga, sizga assalom!

Hammangizga assalom!

TONIKA HAQQÍDA TÚSINIK

Muzika tiñlaymiz

OLMACHA ANOR

Ózbek xalıq qosıǵı

Qosiq aytamiz

NAVRO‘ZIM – SHO‘X SOZIM

H. Rahmat sózi

N. Norxujayev muzikasi

1. Nav-ro'z kel- di, nav-ro'z kel- di ku- lib - ku- lib,
Bo-g'u dalam, bog'u dalam gul-ga to'-lib, Qush-lar say- rar
juft- juft bo'- lib. Nav- ro'- zim -o'z so'- zim,
shod o-vo- zim, shod o- vo- zim, sho'x so- zim.

Navro'z keldi kulib-kulib,
Bog'-u dalam gulga to'lib,
Qushlar sayrar juft-juft bo'lib.

N a q a r o t:

Navro'zim, o'z so'zim,
Shod ovozim, sho'x sozim.

Navro'zimni sevar jahon,
Ona diyor hur guliston,
Kundan kunga zavqli davron.

N a q a r o t

TONIKA — namaniń tiykargı hám turaqlı sesi.

Hárbir qosıqta tonika sesi bar. Qosıq TONIKA sesi menen tamamlanadı.

Shınıǵıwlardı dıqqat penen tıńlań hám TONIKA sestin tabıń.

«Do» – bul shınıǵıw-
dıń TONIKA sesi.

Bul shınıǵıwda nota atların muǵallım aytadı.

Aqırǵı TONIKA sesin bolsa oqıwshılar aytıp tamamlaydı.

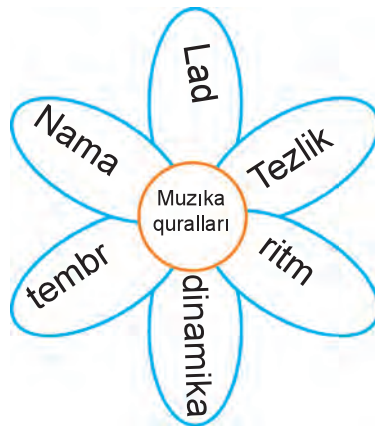
Ózińiz úyrenen «Maktabim», «Súyemen elimdi», «O‘ynadik, hech to‘ymadik» qosıqlarınıń TONIKA sesin tabıń hám nota atların aytıń.

SORAW HÁM TAPSÍRMALAR

1. Qosiq qalay payda boladı?
2. Repriza degen ne?
3. Melodist—Kompozitor Ańsatbay Qayratdinovtıń qanday qosıqların bilesiz?
4. Bul sherekte jáne qanday jańa saz ásbapları menen tanıstıńız?
5. Tonika namanıń qanday sesi esaplanadı?
6. Sizge kóbirek qosıq aytıw unay ma yaki muzıka tıńlaw ma?
7. Úshinshi sherekte sizge unağan qosıq hám namalardı aytıń.

«**Janon**» namasın kewilli tezlikte tırłań.

M. Mirzayev muzıkası

Endi usı namanı awır tezlikte tırłań.

Qosiq tinlaymiz

LAYLAK KELDI

Ózbek xalıq naması

Salmaqlı

Lay-lak kel-di, yoz bo'l-di, qa-no-ti qo-

g'oz bo'l-di, Da-la-dasht-lar qulf u-rib,

dar-yo bo'-yi soz bo'l-di.

Qosiq aytamiz

GÚLLERIM

T. Qabulov sozi

O. Allanazarov muzikasi

Náw -bá- hár-de tań- lar,
da miń qu- bı - lıp túr - le- riń,
Ír- ga - lıs- qan bağ- lar- da, me - niń ek - ken
gúl - le - rim. qı - zıl, ja - sıl dó-nip tur,
Me - niń ek-ken gúl - le- rim, rim

Gúlge qonıp búlbúller,
Bir namağa sayraydı,
Ashılısıp ol gúller,
Onnan sayın jaynaydı.

Naqıratı:

Qızıl, jasıl dónip tur,
Meniń ekken gúllerim.
Qızıl, jasıl dónip tur,
Meniń ekken gúllerim.

TÍÑLAÑ, BAQLAÑ, TABÍÑ

Oqıtıwshı bul eki mısaldan qaysı birin shertti?

Oqıtıwshı bul eki mısaldan qaysı birin aytı?

Lya Lya Lya Lya Lya Lya Lya Lya Lya Lya

Lya Lya Lya Lya Lya Lya Lya Lya Lya Lya

Bul mısaldan eñ joqarı hám eñ pás seslerdi tabıñ:

Bul mısaldağı namanıñ aqırına jetispey atırğan sestı tabıñ:

*Nadim Norxujayev dóretiwshiligi
(1947)*

Balalardıń súyikli kompozitorı Nadim Norxujayev óziniń hár qıylı qosıqları menen respublikamız muzıka álemine kirip keldi.

Kompozitordıń «Chamandagi gullarmız», «Yaxshi bola», «Gullar manim kulganim», «O‘zbekimdan aylanay!» sıyaqlı qosıqların balalar súyip aytadı.

Muzika tinlaymiz

VARRAGIM

N. Norxujayev muzikasi

Qosiq aytamiz

HAKKALAR

N. Orifjonov sózi

N. Norxujayev muzikası

Shadli

mf

O- la qa- not hak- ka- lar, shox- dan shox-ga

qo'- na- siz, chi- g'ir- chig'-lab ni- ma(ni)- dir

iz - lab top-gan bo'- la- siz. Te- rak- lar- ning u-chi-dan

siz- ga bo - qar po- la- pon. Qa - mish- zor- lar

i- chi- dan un- ga qa- rab qo- la- man.

Shoshqaloqlab

tumshug'in

Siz tomonga tutadi.

Hali yosh, yo'l-yo'rig'in

Topmay najot kutadi.

Uni boqish farzingiz,

Yurmang muncha

hakkalab.

Boshqalardan farqingiz

Yengiltaksiz, hakkalar.

Ola qanot

hakkalar,

Shoxdan shoxga

qo'nasiz.

Chig'irchig'lab

nima(ni)dir

Izlab topgan

bo'lasiz.

Ádette, qosıqlar da, namalar da eki túrli esitiledi. Biri kewilli, shadlı esitilse, basqası názik hám muńlı esitiledi.

Kewilli esitiletuǵın namalar MAJOR ladında boladı.

Muńlı esitiletuǵın namalar bolsa MINOR ladında boladı.

Major ladındaǵı namadan úzindi tırılań:

Endi usı túrdegi úsh seslikti aytır:

Minor túrindegi namadan úzindi tırılań:

Endi usı túrdegi úsh seslikti aytır:

*Dilorom Omonullayeva dóretiwshiligi
(1959)*

Kompozitor Dilorom Omonullayeva dóret-peleriniń kópshilik bólegin balalarǵa ar-naǵan. Onıń «Alifbe qo'shiqlari», «Topishmoq qo'shiqlar» dep atalıwshı qosıqlar toplamları hám de «Etikcham», «Humo qushim», «Aziz bo'ston — O'zbekiston», «O'zbek elim — bek elim», «Diloromning qo'shig'i» sıyaqlı kó-plegen qosıqları oqıwshı jaslarǵa belgili.

Tiñlaymız hám aytamız

HANDALAK

P. Mumin sózi

D. Omonullayeva muzikası

Tezirek

Han-da-lak, han- da- lak. Pish-gan e- di,
tar- qal- di, tar- qal- di har yon hi-di.
Eg- ni- da be- qa- sam to'n ti- ki - lib- di
ju- da jo'n. Eg- ni- da be- qa- sam to'n ti- ki - lib- di
ju- da jo'n. Lya-lya- lya, lya- lya- lya.
lya-lya-lya-lya-lya-lya-lya-lya-lya-lya lya-lya-lya. lya.

N a q a r o t :

Handalak, handalak,
Pishgan edi,
Tarqaldi, tarqaldi
Har yon hidi.

Egnida

Beqasam to'n,

Tikilibdi

Juda jo'n.

Har bittamiz

Pushtadan

Olib chiqdik

Uchtadan.

N a q a r o t

Bittadan

So'yib yedik.

Rosayam

To'yib yedik.

SAZ ÁSBAPLARÍ MENEN TANÍSÍŃ

Girjek

Shinqobiz

Awqan rubabi

Tanbur

*Ulbiyi Abdullaeva dóretiwshiligi
(1964)*

Ózbekstan hám Qaraqalpaqstan kompozitorlar awqamlarınıń aǵzası, Qaraqalpaqstan Respublikasına miyneti sińgen kórkem óner ǵayratkeri, kompozitor U.Abdullaevanıń «Baxıtlı balalıq», «Qaraqalpaq kompozitorlarınıń vokal shıǵarmaları» toplamları bar. Kompozitor qosıqlardan basqa simfoniyalıq orkestr hám kamer saz-ásbapları ushın shıǵarmalar dóretip kelmekte.

Qosiq tıñlaymız

MUGALLIMIM USTAZIM

G. Nurlepesova sózi

U. Abdullaeva muzıkası

Biz-ge tá-lim bi-lim ber- gen, Bá -ri-miz-de jaq-sı kór- gen,
Ó-zi a-qıl hám kó-re- gen, Mu-ğal-li- mim us-ta-zım.

Naqıratı:
Mu-ğal-li- mim us-ta- zım. Húr-met-ley-miz siz-di bár-há,
Bó-le-ner-siz al-ğıs-lar-ğa, Siz-den jaq-tı jul-dız bár-ma,
Muğallimim usta zım. Muğalli- mim us-ta- zım.

Tamamlaw ushın

Oqip kelsek kewli tolğan,
Bizge isi úlgi bolğan,
Tártibimiz jaqsı sonnan,
Muğallimim-ustazım.

Naqıratı:

Miyrimińiz júzińizde,
Jetkinshekpiz izińizde,
Nurlar quyğan kózimizge,
Muğallimim ustazım.

Qosiq aytamiz

MUZQAYMOQ

H. Qayumov sózi

A. Mansurov muzikasi

Muzday muzdek muzqay-moq, Sut-day op-poq
soz qay-moq. Muzday muzdek muzqaymoq, Sut-day op-poq
soz qay-moq. As-ta-gi-na a-vay-lab, a-vay-lab,
Chaynamasdan atay-lab, a-tay-lab, sol-ganimda og'zimga
E-rib ketar bir zum-da. E-rib ketar bir zumda.
2. Soz qay-mo-g'im muz-qay-moq.

Muzqaymog'im hozir ham
Eridi-yu, yo'qoldi.
Lekin totli mazasi
Mening og'zimda qoldi.
Muzday muzdek
muzqaymoq,
Sutday oppoq soz qaymoq.

DIRIJYORLÍQTÍ ÚYRENEMIZ

Muzika sabağında kópshilik (xor) bo-
lip qosıq aytqanda oqıtıwshıńızdıń qol háre-
ketleri menen dirijyorlıq etiwdi bilesiz. Diri-
jyor orkestrdi de solay basqaradı.

Siz de dirijyorlıq háreketlerin úyreniń.

Qosıq hár túrli ólshemde bolıwına qarap
dirijyordıń qol háreketleri de hár qıylı bo-
ladı. Mısalı, «Bir-eki» dep sanalatuğın eki
sherekli ólshemdegı qosıqqa dirijyor qolların
tómenge hám joqarıǵa silteydi.

«Bir» degende oń qol joqarıdan tómenge
qaray túsiriledi:

«Eki» degende qol tómennen joqarı qa-
ray kóteriledi:

Demek, «bir-eki» degende tómendegishe
dirijyorlıq etiledi:

Eki sherekli ólshemdegı qosıqlardı ózińiz
sonday dirijyorlıq etiwge úyreniń.

NOTAĖA QARAP AYTÍN

Sóz buwınları hár bir notada keliwi múmkin.

Eki nota bir sóz buwınında keliwi múmkin.

Bunday jağdayda notalar liga belgisi menen baylanıadı hám demdi bólmesten atqarıladı.

Bir sóz buwını eki hám onnan artıq notalarda keliwi de múmkin.

Bul shınığıwları aytqanda, birinshi hám ekinshi mısalda, notalardadı sóz buwınlarınıń ayırım-ayırım, anıq shığıwına itibar berin. Úshinshi hám tórtinshi mısallardı aytqanda, seslerdi bir-birine baylanıstırıp aytn.

SORAWLAR

1. Kompozitor D. Omonullaevaniń «Handalak» qosıǵında ne sáwlelengen?
2. Major hám minordı bir-birinen qalay ajratıw múmkin?
3. Eki sherekte qanday dirijyorlıq etiledi?
4. Muzıkada qanday kórkem súwretlewshi qurallardı bilesiz?
5. «Muǵallimim ustazım» qosıǵınıń mazmunında ne haqqında ayılǵan?
6. Qanday ózbek hám qaraqalpaq xalıq qosıqların bilesiz?
7. Bul sherekte qaysı kompozitorlar menen tanıstırıńız?
8. Bul sherekte úyrengen hám tıńlaǵan qanday shıǵarmalar sizge kóbirek unadı?

*Abadan Saparova dóretiwshiligi
(1945)*

Qaraqalpaqstanǵa xızmet kórsetken kórkem óner ǵayratkeri.

Ol balalar hám úlken jastaǵı atqarıwshılar ushın: «Tırnalar», «Biz mektepke baramız», «Alma baǵında», «Kishkeneler júris marshı», «Oqıwshılar marshı», «Botalaq», «Biz kewilli balalarmız», «Pal hárresi yańlı izledim seni», «Gózzal mákanım», «Jaslıǵım meniń» h.t.b. namalardı dóretti.

Muzika tinlaymiz

BOTALAQ

G. Juginisov sózi

A. Saparova muzikasi

Allegro

Ki- shi boy-ll bo-ta-laq

Tur-may-sañ sen shap-qı-lap

A- nañ se-niñ qa-sıñ-da Ket-pey-señ sen u-zaq-lap

Bo-ta- laq aw bo-ta-laq

Ket-pey-señ sen u- zaq-lap, Bo-ta- laq-law bo-ta-laq

AYTIŃ, TIŃLAŃ, ESLEŃ, TABIŃ

Tómendegi namalardan ózińizge tanıs bolğan qosıqlardı tabıń hám olardı nota menen aytıń:

**Aytqan qosıqlarıńızdı hám tıńlağan
namalarıńızdı bárqulla yadıńızda
saqlań.**

Qosiq aytamiz SPORT SONDAY PAYDALÍ

X.Saparov sózi

U.Abdullaeva muzikası

Sap de-ne-de sap a-qil, De-den a- ta - ba-ba
Sport jas-ti tañ-la-mas, Gar-ri ma, ya kishi

lar. Ná- si -yat-tay bul na-qil,
me Ber-dim o -ğan zor iq-las.

El a - ra sin a-ra - la Sport, sport, sport
E - nip shi-ğar tú-si - me

me-niñ jol-da-sim sport, sport, sport son-day pay-da li.

De-nem-de kúsh-qay-na-di. De-nem-de kúsh-qay-na -di.

Sport jasti tañlamas,
Garri ma, ya kishi me.
Berdim oğan zor iqlas,
Enip shiğar túsime.

Naqirati:

Sawliq jaqsı ne degen,
Iyesimen bayliqtıñ.
Sport nağız em eken,
Nawqasimnan ayıqtım.

Naqirati:

Sport dese qulağım,
Erbeñ-erbeñ etedi.
Sport-jariq shırağım,
Qálbimdi nur etedi.

Qosiq aytamiz

Biz baxitli balamiz

M. Abdimuratov sózi

Q. Ótegenov muzıkası

mf

Biz ba-xít - lí ba-la-míz, Er- kin el de tu wíl-ğan,

Ta-síp ke - wíl qa-na-míz, El jur- tím dep ju- wír - ğan.

Biz ba-xít - lí ba- la-míz,

Jas ji - ger - miz ğay-rat-lı, Ul-lı Wa- tan! a- na - mız,

Miy - rim- lí hám saw-lat - ılı.

Biz baxitli balamiz,
Erkin elde tuwılğan,
Tasıp kewil qanamız,
El jurtım dep juwırğan.

Biz baxitli balamiz,
Jas jigermiz ğayratlı,
Ullı Watan anamız,
Miyrimli hám sawlatlı.

Biz baxitli balamiz,
Keleshegi bostannıń,
Azamatı bolamız
Áziz Ózbekstannıń.

MAZMUNÍ

O'zbekiston Respublikasining Davlat madhiyasi.	
<i>A.Oripov</i> sózi,	
<i>M. Burhonov</i> muzikasi.....	3
Muzika bólməsi.....	4
Qosiq aytiv qag'iydaları.....	5
Súyemen elimdi. <i>B. Qayıpnazarov</i> sózi, <i>Á. Sultanov</i> muzikasi.....	6
Tákírarlaw.....	7
Qaraqalpaqstan Respublikasınıń Mámleketlik gimni.	
<i>I. Yusupov</i> sózi, <i>N. Muxammeddinov</i> muzikasi.....	8
Jeke atqarıwshı.....	10
Maktabim. <i>I. Muslim</i> sózi, <i>F. Nazarov</i> muzikasi.....	11
Notalardıń bóliniwi.....	12
Birge atqarıw.....	13
Qizaloq. <i>T. Nazarov</i> sózi, <i>N. Norxujayev</i> muzikasi.....	15
Nota jolında jaylasqan notalar.....	16
Ota-onalarga. <i>E. Rahimov</i> sózi, <i>Ğ. Qodirov</i> muzikasi.....	17
Qadim turon. <i>P. Mumin</i> sózi, <i>N. Norxujayev</i> muzikasi.....	18
Bular kimler.....	19
Soraw hám tapsırmalar.....	20
Qosıqshılar ansambli.....	21
Kitobim qo'limda. <i>P. Mumin</i> sózi, <i>N. Norxujayev</i> muzikasi.....	22
Notalardıń sozımlıgın sanawdı úyrenemiz.....	23
Norim-norim. <i>Ózbek xalıq naması</i>	24
Yurtim chiroyli <i>P. Tolib</i> sózi, <i>N. Norxujayev</i> muzikasi.....	25
Tapsırma. Saz ásbaplardıń atların tabıń.....	26
Balalar ansambli.....	27
Archa bayrami. <i>A. Rahmat</i> sózi, <i>Ik. Akbarov</i> muzikasi.....	28
Nota menen aytamiz.....	29
Sorawlar.....	30
Nama haqqında túsinik.....	31
O'ynadik, hesh to'y madik. <i>P. Mumin</i> sózi,	
<i>Sh. Yormatov</i> muzikasi.....	32
Takt sızıgı.....	33
<i>Ańsatbay Ğayratdinov</i>	34
Úyregim.....	35
Ritm qagıp nota sozımlıqların sanawdı úyrenemiz.....	36
<i>Najimatdin. Muxammeddinov</i>	37
Biz jaslarmiz. <i>Ó. Xojanov</i> sózi, <i>N. Muxammeddinov</i>	

muzikasi.....	38
Tuwǵan jer. O. Qallibekov sózi, Q. Ótegenov muzikasi.....	39
Buvijonim. Yu. Suyunov sózi, D. Omonullaeva muzikasi.....	41
Qaytalaw belgisi.....	42
Tonika haqqında túsinik.....	43
Navro‘zim—sho‘x sozim	
Y.Rahmat sózi N.Norxujaev muzikasi.....	44
Tonika.....	45
Soraw hám tapsırmalar.....	46
Muzikanıń kórkemlew quralları.....	47
Laylak keldi. Ózbek xalıq naması.....	48
Gúllerim. T. Qabulov sózi, Q. Allanazarov	
muzikasi.....	49
Tırńlań, baqlań, tabırń.....	50
Nadim Norxujayev dóretiwshiligi.....	51
Varragim. N. Norxujayev muzikasi.....	52
Hakkalar. N. Orifjonov sózi, N. Norxujayev	
muzikasi.....	53
Major hám minor.....	54
Dilorom Omonullaeva dóretiwshiligi.....	55
Handalak. P.Mumin sózi, D.Omonullaeva	
muzikasi.....	56
Saz ásbapları menen tanısıń.....	57
Ulbiybi Abdullaeva dóretiwshiligi.....	58
Muǵallimim-ustazım. G. Nurlepesova sózi,	
U.Abdullaeva muzikasi.....	59
Muzqaymoq N.Qayumov sózi A.Mansurov muzikasi.....	60
Dirijyorlıqtı úyrenemiz.....	61
Notaǵa qarap aytırń.....	62
Sorawlar.....	63
Abadan Saparova dóretiwshiligi.....	64
Botalaq. G. Júginisov sózi, A. Saparova muzikasi.....	65
Aytırń, tırńlań, esleń, tabırń.....	66
Sport sonday paydalı X.Saparov sózi	
U.Abdullaeva muzikasi.....	67
Biz baxıtlı balamız. M.Ábdimuratov sózi,	
Q. Ótegenov muzikasi.....	68

HAMIDULLA NURMATOV, **NADIM NORXO‘JAYEV**,
ĠANIYBAY AMANIYAZOV

MUSIQA

2-sinf uchun darslik

Qayta ishlangan 12-nashri

(Qoraqalpoq tilida)

Awdarmashi *M.Nizanov*
Redaktori *S.Baynazarova*
Tex. redaktori *B.Turimbetov*
Kórk. redaktori *I.Serjanov*
Operatori *A.Atagullaeva*

Original-maketten basiwga
ruqsat etilgen waqtı 20.04.18.

«Pragmatica» garniturası.

Formatı 70x100 $\frac{1}{16}$. Kegl 16.

Ofset usılında basıldı.

Kólemi 4,5 b.t., 5,85 shártli b.t.

6,0 esap b.t. Nusqası 12049 dana. Buyırtpa № 310

«Bilim» baspası. 230103. Nókis qalası, Qaraqalpaqstan kóshesi, 9.

Ózbekstan Baspasóz hám xabar agentliginiń Ġ'afur Ġ'ulom baspa
poligrafiyalıq dóretiwshilik úyinde basıp shıǵarıldı. 100128. Tashkent.
Labzek kóshesi, 86.

www.gglit.uz. **E-mail:info@gglit.uz**

Ижарага берилген сabaqlıqtıń jaǵdayın kórsetetuǵın keste

№	Oqıwshınıń atı familiyası	Oqıw jılı	Sabaqlıqtıń alıńan- daǵı jaǵdayı	Klass basshı- sınıń qolı	Sabaq- lıqtıń tap- sırılǵan- daǵı jaǵdayı	Klass basshı- sınıń qolı
1						
2						
3						
4						
5						
6						

Sabaqlıq oqıw jılı aqırında qaytarıp

alıńanda joqarıdaǵı keste klass basshısı tárepinen tómendegi bahalaw ólshemlerine tiykarlanıp toltırıladı

Jańa	Sabaqlıqtıń birinshi ret paydalanıwǵa berilgendegi jaǵdayı
Jaqsı	Muqabası pútın, sabaqlıqtıń tiykarǵı bóliminen ajıralmaǵan. Barlıq betleri bar. Jırtılmaǵan, bet-leri almasırılmaǵan, betlerinde jazıw hám sıızqlar joq.
Qanaatlandırarlı	Muqaba jelingen, birqansha sıızıp shetleri qayırılǵan, sabaqlıqtıń tiykarǵı bóliminen alınıp qalıw jaǵdayı bar, paydalanıwshı tárepinen qanaatlanarlı qálpine keltirilgen. Alınǵan betleri qayta jelimlengen, ayırım betlerine sıızılǵan.
Qanaatlanarsız	Muqabaǵa sıızılǵan, jırtılǵan, tiykarǵı bólimnen ajıralǵan yamasa pútkilley joq, qanaatlanarsız remontlanǵan. Betleri jırtılǵan, betleri tolıq emes, sıızıp, boyap taslanǵan. Sabaqlıqtı qayta tiklew múmkin emes.